

Research Article/Araştırma Makalesi

Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları

Differences of University Students' Awareness of Sustainable Development by Demographic Characteristics

Gülay ÖRMECİ GÜNEY¹

Öz

Bu çalışmanın amacı sürdürülebilir kalkınma farkındalığına yönelik üniversite öğrencilerinin demografik özelliklerine göre farklılıklarının var olup olmadığının tespit edilmesidir. Çalışma kapsamında nicel veri toplama yöntemlerinden biri olan anket tekniğinden yararlanılmıştır. Hazırlanan anket formları, Google Forms dijital platformuna yüklenmiş dijital ve sanal ortamlarda; WhatsApp ve online formlar aracılığı ve gönüllü katılım esaslı ile üniversite öğrencilerine ulaştırılmıştır. Sosyal medya ve internet uygulamaları aracılığıyla kolayda örnekleme yöntemi ile ulaşılan ve çalışmanın anketine katılmayı kabul eden üniversite öğrencileri çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmanın amacı doğrultusunda hazırlanan ankete gönüllü katılımlar ile toplanan verilerden hatalı, eksik anket formlarının ayıklanması sonrası kalan 599 öğrenciden elde edilen verilere Kruskal Wallis ve Whitney U testleri yapılmıştır. Yapılan testler sonucunda "öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkları istatistiksel olarak demografik özelliklerine göre anlamlı farklılık gösterir" ana hipotezi sosyal, ekonomik ve çevresel faktörler çerçevesinde kabul edilmiştir.

Jel Kodları: Q001, Q56, Q32, O10, D10

Anahtar Kelimeler: Tüketim, Sürdürülebilirlik, Kalkınma.

Abstract

The aim of this study is to determine whether there are differences according to the demographic characteristics of university students for sustainable development awareness. The survey technique, which is one of the quantitative data collection methods, was used within the scope of the study. Prepared survey forms are uploaded to Google Forms digital platform in digital and virtual environments; it was delivered to university students via WhatsApp and online forms on the basis of voluntary participation. The sample of the study consisted of university students who were reached by the convenience sampling method through social media and internet applications and those accepted to participate in the survey of the study. Kruskal Wallis and Whitney U tests were applied to the data obtained from the remaining 599 students after removing the incorrect and incomplete questionnaire forms from the data collected by voluntary participation in the survey prepared in line with the purpose of the research. As a result of the tests, the main hypothesis that "students' awareness of sustainable development differs statistically according to their demographic characteristics" was accepted within the framework of social, economic and environmental factors.

Jel Codes: Q001, Q56, Q32, O10, D10

Keywords: Consumption, Sustainability, Development.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, hgulay@mu.edu.tr, ORCID:0000-0002-0398-6640

1. Giriş

Gelecek nesiller ve sürdürülebilir kalkınma olgusunun, başta gençler olmak üzere bütün toplumu içeren bir fenomen olduğu gerçeği her geçen gün biraz daha anlam kazanmaktadır. Yalnızca kendi toplumlarımızı değil, tüm dünyayı ve geleceğin dünyasını etkileyen üretim ve tüketim için her gün önemli kararlar alır ve uygularız. Bu kararlarımız içerisinde bireysel ve toplumsal olarak sosyo-ekonomik çevremizi etkileyen davranış biçimlerimizde çevresel duyarlılığı ve sürdürülebilirliği dikkate alabilmek için ortak ve bilinçli çaba harcamamız kaçınılmazdır. Bu bireysel ve toplumsal olarak hepimizin sorumluluğundadır. Gelişen, değişen ve dönüşen dinamik bir yapı olan toplumun sosyo-ekonomik faaliyetlerindeki bu sorumluluk ekonomik büyüme ve kalkınma konusuna yaklaşımı zamanla daha bilinçli/farkındalıklı yapmayı gerektirmiştir.

Ekonomik büyüme ve kalkınma birbirinden farklıdır. Büyüme genellikle üretim miktarı ya da gelirdeki artışı ifade ederken, kalkınma ise ülkede üretim hacmini ve potansiyelini arttıran kurumsal, yapısal ve sayısal olarak belirleyici değişimleri de ifade eder (Gönel, 2013: 10). Kalkınma salt ekonomik büyümede yer alan nicel değerlerden çok daha fazlasıdır. Esasında kalkınma, büyümenin yanı sıra değişimi de beraberinde getiren ciddi bir dönüşüm sürecidir.

Geçmişten günümüze II. Dünya Savaşı sonrasında hızlanan iktisadi kalkınma gayretleri, silahlanma hızında yaşanan yarış, tahrip gücü çok yüksek silahların kullanıldığı savaşlar, nükleer denemeler biyosferdeki dengeleri bozmuştur (Oskay, 2014). Sağlık koşullarındaki ilerlemelere bağlı gelişmeler, dünya nüfusundaki artışlara ve yaşam standardı beklentileri, doğal kaynakların hızla tükenmesini hızlandırırken, doğadaki canlıların yaşama alanlarının daralması ve dolayısıyla biyolojik çeşitliliğin azalması gibi durumlara yol açmıştır (Ünder, 1996: 3). Ekonomik kalkınmanın biyolojik çeşitliliği azaltmadan hayata geçirilmesi için toplumların, özellikle de yeni neslin, çevre koruma farkındalığı oluşacak biçimde eğitim öğretime tabi tutulması, sürdürülebilir kalkınma anlayışı çerçevesinde, gelecek nesiller için oldukça büyük anlam ifade etmektedir (Tunç vd., 2012). Çünkü çevre dediğimiz, esasında insanın içinde yaşadığı ortamdır ve kalkınma ile çevrenin birbirleri ile olan ilişkisi yadsınamaz. Çünkü üretim yapabilmek için üretim faktörlerine olan ihtiyaç çevremizdeki doğadan karşılanır.

Çalışmada sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık ölçeğine ait tanımlayıcı bilgilerin elde edildiği veriler ışığında, istatistiki testler ile öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkları demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğine yanıt aranmıştır. Ayrıca çalışmada yüksek öğrenim gençliğinin sürdürülebilir kalkınma farkındalığı ışığında tüketim kavramına nasıl yaklaştığı ve sürdürülebilir kalkınma farkındalığına yönelik “ön lisans öğrencileri özelinde” demografik özelliklerine göre farklılıklarının var olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda öncelikle literatür taraması yapılmış ve daha sonra genel anlamda ekonomik kalkınma ve sürdürülebilir kalkınmaya değinilmiştir. Çalışmanın belirleyici unsuru olan sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık anlayışı ile tüketim ilişkisi ayrı bir başlık altında ele alınmış ve sürdürülebilir kalkınmanın aşamaları içerisinde farkındalığın yeri ve öneminden bahsedilerek tüketim olgusunun bu bağlamda önemi vurgulanmıştır. Daha sonra sürdürülebilir kalkınma anlayışının temel unsurları olarak bilinen ve alan yazınında sürdürülebilir kalkınmanın belirleyicileri olarak kabul gören ekonomik, sosyal

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

ve çevresel unsurlar açıklanmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda üniversite öğrencileri ile nicel veri toplama yöntemlerinden olan anket çalışması dijital platformlar ve sosyal medya aracılığı ile uygulanmıştır. Elde edilen veriler sürdürülebilir kalkınmaya yönelik “farkındalık ölçeğinde” geçerliliğin belirlenmesi için faktör analizine tabi tutulmuştur. Sonrasında da bulgular başlığı altında istatistiksel analizler ile oluşturulan tablolar yorumlanmış ve tartışılmıştır. Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkta üniversite öğrencilerinin demografik özelliklerine göre anlamlı farklılık gösterdiklerine dair olan hipotezin; sosyal, ekonomik ve çevresel faktörler çerçevesinde kabul edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

2. Literatür Taraması

Son yıllarda sürdürülebilir kalkınmaya yönelik ulusal ve uluslararası yapılmış çalışmalardan üniversite öğrencilerinin demografik özelliklere göre farklılıkların olup olmadığı odaklı çalışmalara pek rastlanmamasına rağmen; sürdürülebilirlik, çevresel duyarlılık, tutumlar gibi faktörlere ilişkin çalışmalara daha fazla rastlanmaktadır. Örneğin Çelik, S., Başaran, T., Gökalp, Yeşildal ve Han (2016), Eser (2018) ve Kanmaz (2019) çalışmalarında sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarla ilgili faktörleri incelerken, Karadağ ve Acar (2020) çevre sorunlarına yönelik farkındalıkları ele almış ve Tunç, Ömür ve Düren (2013) ise sadece çevresel farkındalık açısından konuyu araştırmışlardır.

Uluslararası literatüre bakıldığında; Chaplin ve Wyton (2014), araştırmalarında İngiltere’de yaşayan üniversite öğrencileri ile sürdürülebilir yaşam kavramı ile ilgili anlayışın ne olduğunu incelemişlerdir. Araştırma sonucunda öğrencilerin çoğu açısından bu kavramın önemli olduğu sonucuna varmışlardır.

Üniversite öğrencileri ile demografik faktörler çerçevesinde bir başka çalışma da Amerika’da Roberts & Bacon (1997) tarafından yapılmış ve konu ile ilgili demografik faktörlerin önemi ve gençlerin çevreye duyarlı oldukları belirtilmiştir.

Arba’at, Tajul ve Suriati (2010), ortaokul öğrencileri üzerinde sürdürülebilir kalkınma ve çevre farkındalığına yönelik bir araştırma yapmışlardır. Erkek öğrencilerin farkındalık düzeylerinin çok yüksek olmadığını tespit etmişlerdir.

Çobanoğlu ve Türer (2015), sosyal bilgiler ve fen bilgisi öğretmen adaylarının sosyal, çevresel ve ekonomik boyut açısından sürdürülebilir kalkınma farkındalık konusu ile ilgili durumun belirlenmesine yönelik yaptıkları çalışmalarında, fen bilgisi öğrenen adaylarının, sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha yüksek sürdürülebilir kalkınma farkındalığının olduğunu belirtmişlerdir.

Yine öğretmen adaylarının farkındalığını belirlemeyi amaçlayan bir başka çalışma ise Faiz & Bozdemir (2019)’e aittir. Yapılan çalışma ile öğretmen adaylarının sürdürülebilirlik açısından farkındalık geliştirdikleri ile ilgili bir sonuca varmışlardır.

Araştırma konusuyla ilgili daha çok eğitim fakültesi (öğretmen adayları) öğrencileri üzerinde çalışmaların olduğu, bu çalışmaların da çoğunlukla çevresel ve sosyal faktörleri öne çıkardığı görülmüştür. Birçok bölüm ve programı içeren ön lisans öğrencileri özelinde ise çalışmaya pek rastlanmadığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte bu çalışmada sürdürülebilir kalkınma

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

farkındalığının, çevresel ve sosyal faktörlerin yanı sıra ekonomik faktörle tüketim ilişkisi bağlamında ele alınmış olmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca istatistiksel testlerde temel varsayımların sağlanabilmesi için örneklemin uygun büyüklükte olması gerekliliği ve örnekleme hatasını azaltması bakımından evren parametreleri hakkında sağlıklı çıkarımda bulunulması ihtiyacı vardır (Creswell ve Clark, 2014). Kavaz'ın (2019) çalışması 107 öğrenci, Çobanoğlu ve Türer'in (2015) çalışması, 183 öğrenci ile Dal ve Akçay'ın (2021) çalışması ise 102 öğretmen ile yapıldığı göz önüne alınınca, bu çalışma katılımcı sayısı açısından örneklemin büyüklüğü ve ulaşılan öğrenci sayısı ile daha önce yapılmış olan çalışmalardan anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır.

3. Ekonomik Kalkınma ve Sürdürülebilir Kalkınma

1970'li yıllara kadar kalkınma (gelişme) konusu çoğunlukla milli gelirdeki artışlar ile ele alınmıştır. Daha sonraları, ülke çapında toplumsal, siyasal, kültürel, yapısal ilerleme ve değişimleri de kapsayıcı bir şekilde ele alınır hale gelmiştir. Zaman geçtikçe ekonomik kalkınmanın ancak ve ancak çevreyi de gözeterek ele alınması gereken bir faaliyet olduğu anlayışı yerleşmeye başlamıştır.

Bu anlayış çerçevesinde düzenlenen 1972 Stockholm Konferansı'nda özellikle Roma Kulübü'nün hazırlamış olduğu "Büyümenin Sınırları" adlı rapor çerçevesinde kalkınma sorunu enine boyuna tartışılmıştır. Bu tartışmalar neticesinde az gelişmiş ülkeler, bu konulardaki çözüm gayretinin ve fedakârlığın gelişmiş ülkelerde olmasını savunmuşlardır. Gelişmiş ülkeler ise yine bu konferansta, gelişme yolundaki ülkelere kalkınmalarını yavaşlatmalarını öneren bazı fikirler öne sürmüşlerdir. Burada gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin birbirlerinden "sıfır" büyümeye yakın talepleri olmuştur (Yaylı, 2015). Hatta ekonomik büyüme odaklı politikaların, toplum ve çevre üzerindeki yıkıcı etkisinin 1970'li yıllardan itibaren özellikle daha derinden hissedilmesi ile dünya genelinde ekonomik kalkınma politikaları ve klasik ekonomik büyüme modelleri sorgulanır hale gelmiştir (Yalçın, 2016).

Ekonomik kalkınma ve politikaları ile ilgili sorgulamalar, yeni tanımları, yeni tanımlar da yeni bakış açılarını beraberinde getirmiş ve konunun tekrardan farklı bir açıdan ele alınmasını gerekli kılmıştır. Bundan sonra kalkınma yalnızca üretim artışı ile kişi başına düşen gelirin artırılması değil, az gelişmiş bir ülkede ve toplumda ekonomik ve sosyal yapının da değiştirilmesi ve dönüştürülmesi olmuştur (Han & Kaya, 2013: 2). Ekonomik kalkınma, dar anlamıyla bu gibi yeni yaklaşımların benimsenmesi ile insanoğlunun ekonomik şartlarının zamanla nasıl değiştiğini ve değiştirmek için de neler yapabildiğini göstermektedir (Gönel, 2013: 5). Geniş anlamda ise ekonomik kalkınma toplumsal yaşamın sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik ilerlemeler vb. gibi bütün alanlarında adil bir yapı benimsemektedir.

Kalkınmadan gerçek anlamda bahsedebilmek için, ekonominin kendi dinamiği içerisinde gelişmesi ve ekonominin değişik sektörleri ile organik bir bütünlük sağlaması gerekir. Çünkü esas olan kalkınmanın koşulu sanayileşmeyi sağlayabilmektir. Burada sanayileşme ile teknoloji üretmek ve üretilen teknolojiyi ekonominin gelişmesine ve ilerlemesine sunmakla olanaklı hale gelir (Başkaya, 1995: 40). Çünkü ekonomide kalkınma bir süreci içerir, insanın sahip olduğu emek faktörünün verimliliği ve etkinliğinin artırılması için çok daha fazla enerji

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

kullanılması gerekmektedir (Meadows vd., 1990: 77). Bu süreçte her geçen günde yaşadığımız toplum büyümüş, gelişen teknik ve bilgi donanımıyla ihtiyaçları çeşitlenmiş ve değişmiştir. Bu yüzden toplumun ayakta ve hayatta kalabilmesi için kendi içinde değişen dinamikleri ile uyumu ve onun kendi ihtiyaçlarını karşılamasını garanti altına almasını gerektirmektedir (Yalçın, 2016). Bu gereklilik de kalkınma anlayışına yeni bir bakış açısı olan sürdürülebilir kalkınmanın ortaya çıkması için ihtiyaç duyulan zemini sağlamıştır.

Sürdürülebilir kalkınma sözcüğünün 1987 yılında modern anlamda ilk kez Norveç Başbakanı Gro Harlem Bruntland başkanlığında kurulan "Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu" (WCED)'nin Oslo toplantısında sunduğu raporunda kullanıldığı kabul edilir (Şahin ve Kutlu, 2014). Bu rapor literatüre "Bruntland Raporu" olarak geçmiştir. Sürdürülebilir kalkınma kavramı ile ilgili onlarca tanım bulunmaktadır. Bunlardan en fazla kabul gören tanım bu raporda yapılan tanımdır; "mevcut nesillerin ihtiyaçlarını karşılarken, gelecek nesillerin de kendi ihtiyaçlarını karşılama kapasitesini zayıflatmayacak ve ondan ödün vermeyecek bir ekonomik kalkınma modelidir" (UN'den aktaran M.C. Marin, 2004). Kısaca; sürdürülebilir kalkınma "bugünün ihtiyaçlarını ve beklentilerini, geleceğin ihtiyaç ve beklentilerinden ödün vermeksizin karşılamak" olarak da ifade edilebilir ve şu amaçları içerir (Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu Raporu, 1991: 67-78):

- Ekonomik büyümenin canlanması,
- Ekonomik büyümede kalite artması,
- Bireylerin temel ihtiyaçlarının karşılanması,
- Gelecek için nüfusun sürdürülebilir bir düzeyde olması,
- Ülke kaynaklarının korunması ve artırılması,
- Teknolojinin yeniden yönlendirilmesi ve olası risklerin yönetilmesi,
- Ekonomi ve çevreyi birleştiren kararlar verilebilmesi.

1990'lara gelindiğinde sürdürülebilir kalkınma "ekolojik sınırlamalar ve gelecek kuşaklara korunmuş bir dünya ve çevre bırakma ihtiyacı ve bilinciyle, iktisadi büyüme ve toplumsal adalet kaygısının demokratik süreçlere katılımın ve sivil toplum üstünlüğünün vurgulandığı bir alan içinde kavramsallaştırılmıştır (Plewes'den aktaran Marin, 2004: 141-142). Ayrıca daha geniş ve kapsayıcı bir bakış açısıyla ekonomik ve sosyal yapı ile çevre etkileşiminin detaylı bir şekilde ele alınarak, bugünkü kuşakların ve gelecek kuşakların kalkınmanın getirdiği olası fırsatlardan adil bir şekilde yararlanmasının gerçekleşmesi, sürdürülebilir kalkınmanın en temel felsefesini oluşturmuştur (<http://www.surdurulebilirkalkinma.gov.tr/temel-tanimlar/> 19.09.2022).

Sürdürülebilir kalkınmanın bu temel felsefesi konuyu, toplumsal boyutta daha bilinçli bir düzeyde ve yaklaşımda ele almaya doğru itmiştir. Eğitim aracılığıyla bu bilincin gelecek kuşaklara aktarılması, toplumsal sorumlulukların ve farkındalığın tabana yayılmasına da olanak tanımıştır.

4. Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık ve Tüketim

Doğada kaynakların sınırsız olduğu yaklaşımı yerini çevre kalkınma ilişkisi bağlamında, kalkınmanın sürekliliğinin sağlanabilmesine ve doğal kaynakların da sürdürülebilir yaklaşımla kullanımına bırakmıştır. O yüzden sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı doğal kaynakların sınırsız olmadığı gerçeğinden hareketle ele alınmaya başlanmıştır.

Modern dünya, tüketimi ideoloji haline dönüştürerek kendini var eder iken, insanı bu ideolojiye bağlı olarak dönüşmeye mecbur kılmıştır. Gençlerin bu modern dünyayı algılayışları ve yaşamlarını ona göre sürdürebilme gayretleri, metaları ön plana çıkararak farklı olabilme çabalarıyla ortaya çıkmaktadır. Onların bu çabalarını tüketime yansıtma şekilleri, iyi bir vatandaş olmaktan daha çok, sisteme yakın ve yatkın iyi bir tüketici olma görünümleri ile gerçekleşmektedir. Sürdürülebilirlik açısından gençlerden beklenen ise iyi birer tüketici olmaları yerine, bilinçli tüketiciler olmalarıdır. Bu bilinçlilik aynı zamanda farkındalığı da beraberinde getirmektedir. Farkındalık sadece bakmak değil baktığını görebilmektir, aynı zamanda ve esasında sorumluluğa dair empatik bir kaygı hissedebilmektir.

Sürdürülebilirlik dünya üzerindeki kaynakların, dünyanın dengesini bozmadan kullanım bilinci ve bunun gözetilmesini beraberinde gerektirmektedir. Yeni nesil bu anlamda geleceği inşa edeceği için bu bilinçle donatılmalıdır. Bu bilincin ortaya çıkması da bu konuda farkındalığın yaratılmasından geçmektedir. Sürdürülebilirlik anlayışında, çevresel farkındalık için yapılan çalışmalar genelde çevreye karşı duyarlılıkla aynı perspektifte ele alınmaktadır. Bu çerçevede en çok da çevresel duyarlılığı arttırmak adına birçok proje geliştirilmektedir. Çevre bilinci uyandırma doğrultusunda geri dönüşüm, sıfır atık, elektronik atıklar, su ve enerji tasarrufları, iklim değişiklikleri, çöp azaltma ve çöp ayrıştırma gibi kavramlar ve bu kavramlara uygulamalı yaklaşımlar doğal hayatımızın bir gereği olmuştur. Toplumda yaşayan bireylere bu tür basit ve uygulanabilir önerilerin eşlik ettiği projelerle günümüzde artık daha fazla uygulama alanı ve zemini oluşmuştur (<https://www.yuva.org.tr/surdurulebiliriyasam/>).

Farkındalık, sürdürülebilirlik anlayışının kavranabilmesinde oldukça önemli bir adımdır. Farkındalığı bu anlamda ilk başlangıç aşaması olarak kabul edecek olursak (Şekil 1), sürdürülebilirliği sağlamak için farkındalığı takiben; bireysel sorumluluk aşaması, söz aşaması, davranış değişikliği aşaması, gelişmenin devam etmesi aşaması ve en sonunda da sürdürülebilir kalkınma aşaması gelmektedir (Lourdel vd.'den aktaran Çobanoğlu & Türer, 2015)

Şekil 1: Sürdürülebilir Kalkınma Aşamaları

Kaynak: Sürdürülebilir Kalkınma Aşamaları, Çobanoğlu & Türer'den uyarlanmıştır.

Şekil 1'de görülen her bir aşama bir diğeriyle öncelik sonralık ilişkisi içinde değerlendirilmektedir ve bireylerin söz konusu aşamaları adım adım yaşaması ve aşması durumunda, sürdürülebilir kalkınma kavramı, artık kalıcı bir davranış halini almış olacaktır (Lourdel vd.'den aktaran Çobanoğlu & Türer, 2015). Farkındalık aşaması, bireylerin önce konu

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

hakkında malumat sahibi olması ile başlamakta, sonra bu söz ve davranış değişikliğine yol açan eylem aşaması ile devam etmekte ve sürdürülebilir kalkınma anlayışına dönüşmektedir.

Bireysel sorumluluklar içerisinde nasıl yaşadığımız ve nasıl tüketim faaliyeti gerçekleştirdiğimiz çok önemlidir. Çünkü gereğinden fazla tüketmek ya da yanlış şeyleri tüketmek hem kişisel sağlığımız ve gelirimiz hem doğal kaynaklar hem de yaşamak için ihtiyaç duyduğumuz çevrenin varlığı ve sürdürülebilirliği açısından gizli bir tehdit sergilemektedir.

Tüketim üzerinde yapılan tartışmalar genelde gençlerin tüketim kalıplarında en önemli hedef kitle olmasından kaynaklanan ve medyanın teşvik ettiği reklam ticaretinin yaygınlaşmasıyla gençlerin sürdürülebilir olmayan davranışlara yönlendirildiği üzerinedir. Bunun için gençlerin eğitim alması ve sürdürülebilir tüketim kalıpları konusunda farkındalık kazanması gibi konular farklı platformlarda (Örneğin: Habitat çerçevesinde “gençlik eylem zirvesi” adı altında) tartışılmıştır. Ekonomik, çevresel ve toplumsal alanda şekillenen sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınmanın başlıca hedefleri arasında uzun vadede bilinçsiz ve gereksiz tüketimin kontrol edilmesi ile küresel anlamda ülkelerin iktisadi büyüme ve sosyal refah seviyesindeki artışının sağlanması da ele alınmıştır (Hatipler & Köksalan, 2020).

Ülkemiz açısından yüzyılın son 20 yılında ciddi bir değişim gösteren tüketim kalıpları ve tüketici kimlikleri toplumun tüm kesimini etkilemiştir. Kalkınma ile kendini farklı biçimde sunan üretim ve üretim ajanları ise, varlığını devam ettirebilmek adına bu değişimi körükleyerek kendisine meşru bir zemin hazırlamıştır. Artık sahnede sistemin birbiriyle ancak ve ancak bütünleşik olarak var ettiği, üretim ve tüketimin eklenmesi ile bu meşru zemin kendine bir yaşam alanı bulmuştur.

Artan dünya nüfusundan etkilenerek körüklenen üretimler, ürün çeşitliliği, mal farklılaştırması gibi stratejilerle topluma sunulan mal ve hizmet yelpazesini, sürdürülebilirliği göz ardı etme pahasına gerçekleştirmiştir. Bu da tüketiciler açısından öğrenme kalıplarının, tutum ve davranışların hızla kırılmasına neden olmuştur. Her dönemde zaten var olan marka, prestij ürünler, seçkin tüketici kavramları ve bilen tüketici, popüler kültürün de uyarılma ve uygulamalarıyla medya üzerinden bunu topluma enjekte ederek, mevcut meşru zeminini genişletmiştir.

5. Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıkta Ekonomik, Sosyal ve Çevresel Etkiler

Çevresel bozulmaları, insan faaliyetleri ile doğa arasındaki uyumun bozulmasına bağlayan sürdürülebilir kalkınma kavramı, ekonomik büyüme veya gelişme ile ilgili düşüncelerde meydana gelen değişimlerin en son paradigmasını temsil etmektedir (Marin, 2004: 169). Sürdürülebilir kalkınma anlayışının en temel unsurları üç ana başlık etrafında tanımlanmaktadır. Bunlar, ekonomik unsur, çevresel unsur ve sosyal unsur olarak genel kabul görmüştür. Aslında bu üç unsur birbiri ile organik bir ilişki içerisinde.

5.1. Ekonomik: Ekonomik büyümenin sınırlarında “Dünya nüfusu bugünkü hızla artmaya devam ederse, sanayileşme hızı ve ekonomik büyüme hızı mevcut temposunu korursa, insanlığı doyuracak yeni gıda rezervleri ve üretim mekanizmasını sürdürmeye imkân

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

sağlayacak yeni doğal kaynaklar (madenler, enerji kaynakları vb.) keşfedilmezse ve çevrenin kirlenme ve bozulmasına çözüm üretilemezse, insanlığın yeryüzündeki hayat süresi yalnızca yüzyıldan ibaret kalacaktır” (Meadows vd., 1990: XXVIII) denmektedir. Sonsuz büyüme ve sonsuz ihtiyaçlar varsayımına dayanan ekonomik büyüme, daha çok kazanmak adına bireyleri acımasız ve haksız rekabete dayalı bitmez tükenmez bir tüketim ve üretim yarışına itmektedir. Bu sebeple sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkta üretim ve tüketime bakış açısı ve yaklaşımı çok önemli hale gelmektedir. Sonu gelmez tüketim yarışı içinde, etik değerler önemini bir bir yitirirken, üretim açısından da daha çok kazanma adına sürdürülen yarış sonucu, mikro bazda yakın çevre ve ülke, makro bazda ise dünyanın geleceği ipotek altına alınmış olmaktadır.

5.2. Çevresel: *İçinde yaşadığımız yer veya ortam çevremizi oluşturmaktadır.* İnsanın kendi faaliyetlerinin doğal çevre üzerindeki etkisi ile ilgilenmesi çok yenidir (Meadows vd., 1990: 75). Gezegenimizin yaşı düşünüldüğü zaman, gezegenimize verilen zarar ile ilgili bir sorgulama açısından bu durum önemlidir. Çünkü sürdürülebilir kalkınma sadece temiz, yaşanası ve güvenli bir çevre oluşturmayı hedeflemeyip aynı zamanda çok daha istikrarlı, çok daha sağlıklı, refah düzeyinin ve yaşam standartlarının insana yakışır düzeylerde olduğu perspektifle de ilgilenmektedir (Gönen, 2012: 291). Sürdürülebilir kalkınmada çevreye dair tüm etkiler “çevresel faktör” olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca çevresel olarak duruma bakıldığında, sürdürülebilirliği yüksek olan bir sistem, yenilenebilir kaynaklarla ilgili sistemlerin, aşırı doz kullanım ve sömürülmesinden kaçınılarak; yenilenebilir olmayan kaynakları da sadece yatırımın yeterli ikameyle yapılması ölçüsünde tüketilmesi ve istikrarlı bir kaynak zeminini koruması gerekmektedir (Gedik, 2020). Doğadan alınanın denge anlamında doğaya yeniden ve başka biçimlerle kazandırılması üzerine görüşleri dikkate almak gerekmektedir.

Yeryüzünde yaşanan hava kirliliği, kullanılabilir ve içilebilir su kaynaklarının zamanla azalması, kuraklıklara sebep olmaktadır. Küresel ısınma ile tetiklenen iklimsel değişiklikler, doğal kaynaklarda kullanım hatasına bağlı aşırı tüketim ve biyolojik tür ve çeşitliliklerde görülen azalmalar, ile hem yerel hem de küresel çevre sorunları, bugünlerde ve gelecek nesillerde doğal kaynaklara ulaşmayı tehdit etmektedir. Biyoçeşitliliğin korunması, yenilenemez kaynakların kullanımının minimum düzeye indirilmesi, geri dönüştürülebilir ürün ve tasarımların yapılması, mal ve hizmet üretiminde çevresel sürdürülebilirliğin öncelikli olması ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması için gereklidir (Morelli, 2011). Dünyada çevre konulu ilk kapsamlı uluslararası olarak kabul edilen toplantı 1972 Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansıdır. Aradan 50 yıl geçmiştir ve 2-3 Haziran 2022 tarihlerinde İsveç Stockholm’de “Stockholm +50 Konferansı” gerçekleştirilmiştir ve konferansta “Çevrenin küresel olarak birbirine bağlı olduğu; bugünkü ve gelecek kuşaklar için ortak çevremizin üçlü krizini (iklim ve ekosistemlerin bozularak yok olması, habitat ve biyolojik çeşitlilik kaybı ve kirlilik) toplu olarak ele almanın gerekli olduğu vurgulanmıştır. Yerel gerçeklerin ve ulusal uygulamaların anlamı ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için teşvik ve politikaların, finansman ve kapasite desteğinin güçlü-sürdürülebilir bir birleşimine duyulan gereksinimin önemi” yinelenmiştir (Türkeş, 2022).

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

5.3. Sosyal: Toplum, içinde yaşayan tüm bireyleri etkileyen geniş kapsamlı bir unsurdur. Sürdürülebilir kalkınma anlayışının sosyal boyutu, ekonomik ve çevresel boyuta nazaran daha geç bir dönemde sürdürülebilir anlayışa dahil edilmiştir. Toplumsal etkilerin zamanla ortaya çıkması ve belirli bir değişim ve dönüşümü de beraberinde getirmesi açısından oldukça önemlidir. Sürdürülebilir kalkınmanın sosyal boyutuyla toplumda yaşayanların temel ihtiyaçlarının karşılanmasına vurgu yapılır (Bilgili, 2017). Sosyal açıdan sürdürülebilir bir sistem, dağıtımsal eşitlik, sağlık ve eğitim, toplumsal cinsiyet eşitliği, siyasi hesap verebilirlik ve katılım dahil olmak üzere yeterli sosyal hizmetlerin sağlanması olmalıdır (Gedik, 2020). Ayrıca sürdürülebilirliğin sosyal yanında, sivil toplumun sistemli bir şekilde çözüm süreçlerine dahil edilmesi ve güçlenmesi gereklidir; ekonomik sürdürülebilirlikte de ekonomik sermayenin kullanılması için ciddi bir istikrarı zorunlu kılar (Marin, 2004: 145). Uygulama ve sonuçlarında tüm bunların hayata geçirilmesinin zaman alması ve etkilerinin geniş bir yelpazede olması, ulusal ve uluslararası etkileri de beraberinde getirmesi açısından anlamlıdır

6. Araştırma

6.1 Amaç, Yöntem, Örneklem ve Sınırlılıklar

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıklarının, demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Çalışmanın amacı çerçevesinde yapılan literatür taraması sonrasında Atmaca, Kiray & Pehlivan (2019)'ın geliştirdiği "sürdürülebilir kalkınma ölçeği" veri toplama aracı olarak seçilmiştir.

Evrenin tamamına ulaşılmasının mümkün olmaması, zaman, maliyet ve diğer nedenler gibi zorluklarda araştırma örnekleme seçiminde kolayda örnekleme yoluna gidilmiştir (İslamoğlu & Alniaçık, 2019: 197). Araştırmada örneklem büyüklüğüyle ilgili Cohen & Morrison (2007: 104)'un %5 hata oranı olmak üzere %95 güvenilirlik düzeyinde 384 örneklem büyüklüğünün yeterli olacağını ifadeleri dikkate alınmıştır.

Çalışma kapsamında eksik ve hatalı cevaplanan anketler olabileceği ve katılımcı sayısında azalma olacağı göz önünde bulundurularak toplam 400 (ön lisans öğrencileri özelinde) üniversite öğrencisine ulaşılması planlanmıştır. Çalışma sürecinde 608 öğrenciye ulaşıldı ve cevaplanan anketlerden 599 tanesi geçerli kabul edildi. SPSS 22.0 programına göre değerlendirilen veriler istatistiksel testlerle analizlere tabi tutulmuştur.

6.2 Araştırmanın Hipotezleri

H₁: Öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkları istatistiksel olarak demografik özelliklerine göre anlamlı farklılık gösterir.

H_{1a}: Öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkları istatistiksel olarak cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H_{1b}: Öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkları istatistiksel olarak okuduğu sınıfa göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H_{1c}: Öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkları istatistiksel olarak yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H_{1d}: Öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkları istatistiksel olarak ailesinin aylık gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H_{1e}: Öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkları istatistiksel olarak harcanabilir gelirlerine göre anlamlı bir farklılık gösterir.

6.3 Araştırmanın Bulguları

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Niteliklerine İlişkin Veriler

Cinsiyet	F	%	Ailenizin Ortalama Aylık Geliri	F	%
Kadın	319	53,3	4250 TL ve altı	127	21,2
Erkek	280	46,7	4251-7000 TL	200	33,4
Toplam	599	100,0	7001-10.000 TL	117	19,5
Yaş	F	%	10001-15.0000 TL	86	14,4
18	63	10,5	15.000 TL üstü	69	11,5
19	144	24,0	Toplam	599	100,0
20	151	25,2	En Uzun süre Yaşanılan Bölge	F	%
21	101	16,9	Akdeniz Bölgesi	74	12,4
22	65	10,9	Karadeniz Bölgesi	18	3,0
23 ve üstü	75	12,5	Marmara Bölgesi	154	25,7
Toplam	599	100,0	Ege Bölgesi	258	43,1
Aylık Harcanabilir Tutar	F	%	İç Anadolu Bölgesi	48	8,0
0-1500 TL	180	30,1	Doğu Anadolu Bölgesi	17	2,8
1501-3000 TL	265	44,2	Güney Doğu Anadolu Bölgesi	30	5,0
3001-5000 TL	107	17,9	Toplam	599	100,0
5000 TL üstü	47	7,8	En Uzun yaşanılan Yerleşim Yeri	F	%
Toplam	599	100,0	Büyükşehir	286	47,7
Sınıf	F	%	Şehir	96	16,0
1. sınıf	470	78,5	İlçe	153	25,5
2. sınıf	129	21,5	Kasaba-Köy	64	10,7
Toplam	599	100,0	Toplam	599	100,0

Araştırmaya katkı veren öğrencilerin demografik niteliklerine yönelik bilgilere Tablo 1’de yer verilmiştir. Toplam 599 katılımcı öğrencinin %53,3’ü kadın, %46,7’si erkektir. Katılımcıların ailelerinin %33,4’ünün 4251-7000 TL, %21,2’sinin 4250 TL ve altı, %19,5’inin ise 7001-10.000 TL aralığında gelir elde ettiği anlaşılmıştır. Örneklemin %44,2’sinin 1501-3000 TL, %30,1’inin 0-1500 TL, %17,9’ünün 3001-5000 TL aralığında aylık harcanabilir gelirlerinin olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %78,5’inin 1. sınıf, %21,5’inin ise 2. sınıf öğrencisi olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %25,2’sinin 20 yaş, %24’ünün 19 yaş %16,9’unun ise 21 yaşında

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

olduğu görülmüştür. Öğrencilerin en uzun yaşadıkları bölge incelendiğinde %43,1'inin Ege Bölgesi, %25,7'inin Marmara Bölgesi, %12,4'ünün ise Akdeniz Bölgesi'nde yaşadığı görülmektedir. Katılımcıların %47,7'sinin en uzun süre ikamet ettiği yerleşim yerinin büyükşehir olduğu anlaşılmaktadır.

6.3.1 Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Tablo 2: Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık ölçeğine ait tanımlayıcı bilgiler

Ölçek İfadeleri	Ort	S. S
Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık Ölçeği	4,36	,336
Ekonomik Boyutu	4,68	,405
1- Bireyler ihtiyaçlarını gözetmeksizin arzu ve istekleri doğrultusunda alışveriş yapmalıdır.	2,78	1,38
2- Kalkınma için yapılacak borçlanma ekonomik dengeler gözetilerek yapılmalıdır.	4,56	,775
3- Ekonomik politikalar, yoksulluğu ve gelir dağılımındaki farklılıkları azaltıcı nitelikte olmalıdır.	4,67	,734
4- Ekonomik kalkınma işsizliği önleyecek şekilde planlanmalıdır.	4,82	,520
5- Ekonomik politikalar sürdürülebilir üretime göre şekillenmektedir.	4,69	,619
6- Ekonomik politikalar doğal kaynakları yok etmeyecek şekilde oluşturulmalıdır.	4,77	,612
7- Hayvancılık da tarımsal ve endüstriyel üretim de kısa vadede yüksek kar elde edecek uygulamalara (GDO'lu ürün kullanımı, hormonlu hayvanlar ve benzeri) ağırlık verilmelidir	2,19	1,44
8- Ekonomik yatırımlar için can ve mal güvenliğinin sağlandığı ortamlar oluşturulmalıdır.	4,79	,530
9- Ekonomik kalkınma için üretim dışı sektörler ağırlık verilmelidir.	2,98	1,280
10- Ekonomik kalkınma için ileri teknoloji ürünlerinin üretimi desteklenmelidir.	4,49	,793
11- Ekonomik kalkınma için tarım ve hayvancılık sektöründe yapılacak yatırımlar desteklenmelidir.	4,70	,621
12- Ekonomik kalkınma için araştırma geliştirme çalışmaları desteklenmelidir.	4,76	,579
Sosyal Boyutu	4,77	,434
13- Toplumdaki bireylere (kadın/erkek, zengin/fakir, ırk/din vb.) eşit fırsatlar sunulmalıdır.	4,71	,725
14- Toplumdaki bütün bireyler için bireyin yaşam boyu öğrenmesine olanak sağlayacak ortamlar oluşturulmalıdır.	4,80	,559
15- Bireyleri, toplumla bütünleştirici ve geliştirici sosyal hizmetler (çocuk yuvaları, huzurevi, sosyal yardımlaşma vakıfları vb.) sunulmalıdır.	4,75	,631
16- Toplumdaki bütün bireylere eğitim ve sağlık hizmetlerine ulaşım hakkı sağlanmalıdır.	4,85	,480
17- Bireyleri, yaşadıkları yerlerde kendilerini güvende hissedecekleri bir ortam oluşturulmalıdır.	4,89	,441
18- Toplumdaki kültürlerin birbirleriyle etkileşimi desteklenmeli ve geliştirilmelidir.	4,69	,708

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

19- Bireylerin ve ailelerin refah düzeyini asgari koşulların üzerinde tutmak için toplum sorumluluk almalıdır.	4,41	,963
20- Şehirleşme (şehir, kasaba vb.) toplumun ruh ve beden sağlığını koruyacak şekilde olmalıdır.	4,79	,561
21- Sürdürülebilir çevre için faaliyetlerde bulunan resmi ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları desteklenmelidir.	4,72	,650
Çevresel Boyutu	4,77	,414
22- Biyolojik çeşitliliğin devamı için doğal yaşama zarar veren her müdahale (bilinçsiz ilaçlama, yasak avlanma vb.) cezalandırılmalıdır.	4,76	,568
23- Kısa mesafelerde toplu taşıma araçları kullanılmasının atmosferik dengenin korunmasına faydası yoktur.	3,18	1,567
24- Araç alırken, ekolojik dengenin bozulmasına etkisi en az olan araçların tercih edilmesi gerektiğini düşünüyorum.	4,30	1,017
25- Enerji kaynaklarının daha uzun süreli kullanılabilmesi için enerji tasarrufu yapan ürünlerin tercih edilmesi gerekir.	4,75	,577
26- Yaşanılabilir bir dünya bırakabilmek için yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının yaygınlaştırılması gerekir.	4,80	,549
27- Gelecek nesillerin ekolojik sorunlar yaşamaması için mevcut kaynakların (su, hava, toprak vb.) korunması hususunda her bireye düşen sorumluluklar vardır.	4,81	,563
28- Endüstri kuruluşları çevre sağlığını koruyacak ve doğal kaynakların kirlenmesine önleyecek tedbirler almalı.	4,83	,518
29- Yeşil alanlardan şehirleşme ve sanayileşme amacıyla vazgeçilebilir.	2,46	1,626
30- Gelecek nesillere daha yeşil bir dünya bırakabilmek için ağaçlandırma çalışmaları ve ağaçların korunması ile ilgili her bireye sorumluluk düşmektedir.	4,77	,568
31- Hammadde kaynaklarının gelecek nesiller tarafından da kullanılabilmesi için atıkların geri dönüştürülmesi sürecinde her bireyin sorumlulukları olduğunu düşünüyorum.	4,73	,596
32- Hammadde kaynaklarının gelecek nesiller tarafından da kullanılabilmesi için çöpler özelliklerine göre ayrılarak değerlendirilmelidir.	4,79	,572
33- Küresel iklim değişikliğini önlemek için bireysel olarak hiçbir şey yapılamayacağını düşünüyorum.	2,43	1,58
34- Önlem alınmaması halinde küresel ısınmanın, dünyamızın geleceği için ciddi tehdit oluşturduğunu düşünüyorum.	4,75	,614
35- Dünyanın yaşanılabilir birliğinin devamı için ekolojik ayak izimizi küçültülmesi gerektiğini düşünüyorum.	4,16	1,06

Kaynak: Atmaca, Kiray & Pehlivan (2019)'dan alınan ölçek uyarlaması.

Tablo 2'de görüldüğü gibi katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık ölçeğine verdikleri cevapların genel ortalaması $\bar{x}=4,36$ 'dır. Alt boyutlar bazında değerlendirildiğinde sosyal ve çevresel faktörlerin genel ortalamasının 4,77, ekonomik faktörünün genel ortalamasının ise 4,68 olduğu saptanmıştır. Ölçek ifadelerine verilen cevaplar incelendiğinde; ortalamalar sırasıyla sosyal boyut'un 17. önermesi, (4,89), sosyal boyut 16. önerme (4,85), çevresel boyut 29. önerme (4,83) ile ortalaması en yüksek olmuştur. Ekonomik boyutta 7. önerme (2,19) ve 33. önerme (2,43) en düşük cevap ortalaması olmuştur.

6.3.2 Araştırma Ölçeklerinin Geçerlilik, Güvenilirlik ve Normal Dağılım Analizi

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

Araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerlilik düzeyini test etmek için keşfedici faktör analizi, güvenilirlik düzeyini saptamak için Cronbach's Alpha katsayısı, Normal dağılıma yakın bir dağılım gösterip göstermediği de Kolmogorov-Smirnov testi kullanılarak ölçülmüştür.

Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık ölçeğinde geçerliliği belirlemek amacıyla faktör analizi uygulanmıştır. Uygulamalar sonucunda KMO'nun 0,600 ve üstü değer alması örneklemin faktör analizi için yeterli seviyede olduğunun göstergesidir. Anlamlılık değerinin ($p < 0,05$) küçük olması değişkenler arasında faktör analizine uygun ilişkiler olduğunu göstermektedir (İslamoğlu & Alniaçık, 2019: 437). Ayrıca, yapılan analizde faktör yük değerlerinin de en az 0,400 olması gerekmektedir (İslamoğlu & Alniaçık, 2019: 441). Analiz sonucunda çalışmada kullanılan ölçeğe ilişkin faktör yüklerinin biri hariç (Sosyal boyut önermelerinden 17. önermenin faktör yükü-0,393) 0.400 ve üstü değere sahip olduğu belirlenmiştir. İfadenin faktör yükünün 0,400'e yakın olması nedeniyle analizlere dahil edilmiştir.

Tablo 3. Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık Ölçeğinin Faktör Analizine İlişkin Tablo

Değişkenler	Anket İfadesi	Faktör Yükleri	Faktörün Açıklayıcılığı (%)
Ekonomik	Kalkınma için yapılacak borçlanma ekonomik dengeler gözetilerek yapılmalıdır.	0,536	40,547
	Ekonomik politikalar, yoksulluğu ve gelir dağılımındaki farklılıkları azaltıcı nitelikte olmalıdır.	0,626	
	Ekonomik kalkınma işsizliği önleyecek şekilde planlanmalıdır.	0,656	
	Ekonomik politikalar sürdürülebilir üretime göre şekillenmelidir.	0,704	
	Ekonomik yatırımlar için can ve mal güvenliğinin sağlandığı ortamlar oluşturulmalıdır.	0,458	
	Ekonomik kalkınma için ileri teknoloji ürünlerinin üretimi desteklenmelidir.	0,508	
	Ekonomik kalkınma için tarım ve hayvancılık sektörlerine yapılacak yatırımlar desteklenmelidir.	0,547	
	Ekonomik kalkınma için araştırma geliştirme (AR-GE) çalışmaları desteklenmelidir	0,604	
Sosyal	Toplumdaki bireylere (kadın/erkek, zengin/fakir, ırk/din v.b.) eşit fırsatlar sunulmalıdır.	-0,666	5,533
	Toplumdaki bütün bireyler için bireyin yaşam boyu öğrenmesine olanak sağlayacak ortamlar oluşturulmalıdır.	-0,633	
	Bireylere, toplumla bütünleştirici ve geliştirici sosyal hizmetler (çocuk yuvaları, huzur evi, sosyal yardımlaşma vakıfları vb..) sunulmalıdır.	-0,575	
	Toplumdaki bütün bireylere eğitim ve sağlık hizmetlerine ulaşım hakkı sağlanmalıdır.	-0,411	
	Bireylere, yaşadıkları yerlerde kendilerini güvende hissedebilecekleri bir ortam oluşturulmalıdır.	-0,393	

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

	Toplumdaki kültürlerin birbiri ile etkileşimi desteklenmeli ve geliştirilmelidir.	-0,552	
	Şehirleşme, (şehir, kasaba vb.) toplumun ruh ve beden sağlığını koruyacak şekilde olmalıdır.	-0,467	
	Sürdürülebilir çevre için faaliyetlerde bulunan resmi ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları desteklenmelidir.	-0,427	
Çevresel	Biyolojik çeşitliliğin devamı için doğal yaşama zarar veren her müdahale (bilinçsiz ilaçlama, yasak avlanma vb.) cezalandırılmalıdır.	0,434	4,838
	Enerji kaynaklarının daha uzun süreli kullanılabilmesi için enerji tasarrufu yapan ürünlerin tercih edilmesi gerekir.	0,602	
	Yaşanılabilir bir dünya bırakabilmek için yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının yaygınlaştırılması gerekir.	0,751	
	Gelecek nesillerin ekolojik sorunlar yaşamaması için mevcut kaynakların (su, hava, toprak vb.) korunması hususunda her bireye düşen sorumluluklar vardır.	0,749	
	Endüstri kuruluşları çevre sağlığını koruyacak ve doğal kaynakların kirletilmesini önleyecek tedbirler almalı.	0,638	
	Gelecek nesillere daha yeşil bir dünya bırakabilmek için ağaçlandırma çalışmaları ve ağaçların korunması ile ilgili her bireye sorumluluk düşmektedir.	0,631	
	Ham madde kaynaklarının gelecek nesiller tarafından da kullanılabilmesi için atıkların geri dönüştürülmesi sürecinde her bireyin sorumlulukları olduğunu düşünüyorum.	0,738	
	Ham madde kaynaklarının gelecek nesiller tarafından da kullanılabilmesi için çöpler özelliklerine göre ayrılarak, değerlendirilmelidir.	0,777	
	Önlem alınmaması halinde küresel ısınmanın, dünyamızın geleceği için ciddi tehdit oluşturduğunu düşünüyorum.	0,667	
Toplam Varyansı Açıklama Oranı		50,918	
KMO		0,954	
Barlett Küresellik Testi Ki Kare		6912,927	
SD		300	
P		0,000	

Kaynak: Atmaca, Kiray & Pehlivan (2019)'dan alınan ölçek uyarlaması.

Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık ölçeğine yapılan faktör analizinin sonucu KMO değeri 0,954, Barlett Küresellik Testi değeri 6912,927 ve anlamlılık değeri de 0,000 olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda Tablo 3'teki değerlere bakıldığında sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık ölçeğinin yapı geçerlilik düzeyinin istenilen düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Araştırmalarda kullanılan ölçeklerin Cronbach's Alpha değerinin 0,600 ve üstü bir değer olması gerekmektedir (Kalaycı, 2017: 405). Tablo 4'te verilen araştırma içerisinde kullanılan ölçeklerin Cronbach Alpha değerleri incelendiğinde, sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık ölçeği

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

için 0,927, ekonomik faktörü için 0,771, sosyal faktörü için 0,868, çevresel faktörü için 0,888 olduğu belirlenmiştir. Tabloda yer alan değerlerin güvenilir aralıkta olduğu ifade edilebilir.

Tablo 4: Güvenilirlik Testine İlişkin Tablo

Ölçekler	Güvenilirlik	Kolmogorov-Smirnov		
		İstatistik	df	p
Sürdürülebilir Kalkınma	0,927			
Ekonomik	0,771	0,220	599	0,000
Sosyal	0,868	0,303	599	0,000
Çevresel	0,888	0,297	599	0,000

Araştırma çerçevesinde elde edilen verilerin “normal dağılım” gösterip göstermediğini anlayabilmek için Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır. Tablo 4’te yer alan p değerlerinin 0,05’ten küçük olmasından dolayı elde edilen verinin normal dağılım göstermediği anlaşılmaktadır (Kalaycı, 2017). Bu doğrultuda çalışmada parametrik olmayan testler uygulanmıştır.

6.3.4 Mann Whitney U-Testi Sonuçları

Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık / Cinsiyet

Çalışma kapsamında elde edilen verinin normal dağılım göstermemesinden dolayı cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular Mann Whitney U-Testi ile analiz 5. Tablo ’da verilmiştir.

Tablo 5. Cinsiyete Göre Mann Whitney U-Testine İlişkin Tablo

Boyut	Cinsiyetler	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	P
Ekonomik	Kadın	319	305,08	97321,00	43039,000	0,434
	Erkek	280	294,21	82379,00		
Sosyal	Kadın	319	344,97	110045,50	30314,500	0,000
	Erkek	280	248,77	69654,50		
Çevresel	Kadın	319	324,66	103565,50	36794,500	0,000
	Erkek	280	271,91	76134,50		

Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık ölçeği alt faktörlerinden sosyal ve çevresel faktörlerinin p değerinin anlamlılık seviyesinden ($p < 0,05$) küçük olduğu tespit edilmiştir. Ekonomik faktörünün ise anlamlılık seviyesinden ($p > 0,05$) büyük olduğu saptanmıştır. Bu doğrultuda H_{1a} hipotezi kısmen kabul edilmiştir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında kadınların erkeklere göre sosyal ve çevresel faktörlerine duyarlılıklarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

6.3.5 Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık / Sınıf

Çalışma kapsamında elde edilen verinin normal dağılım göstermemesinden dolayı sınıf değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin bulgular (Tablo 6) Mann Whitney U-Testi ile analiz edilmiştir.

Tablo 6: Sınıf Değişkenine Göre Mann Whitney U-Testi Tablosu

Boyutlar	Sınıf	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	P
Ekonomik	1.sınıf	470	308,20	144853,00	26462,000	0,024
	2.sınıf	129	270,13	34847,00		
Sosyal	1.sınıf	470	306,22	143923,50	27391,500	0,067
	2.sınıf	129	277,34	35776,50		
Çevresel	1.sınıf	470	307,87	144697,50	26617,500	0,021
	2.sınıf	129	271,34	35002,50		

Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık ölçeği alt faktörlerinden ekonomik ve çevresel faktörlerinin p değerinin anlamlılık seviyesinden ($p < 0,05$) küçük olduğu tespit edilmiştir. Sosyal faktörünün ise anlamlılık seviyesinden ($p > 0,05$) büyük olduğu saptanmıştır. Bu doğrultuda H_{1b} hipotezi kısmen kabul edilmiştir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında 1.sınıfların 2. sınıflara göre ekonomik ve çevresel faktörlere duyarlılıklarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

6.3.6 Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık / Yaş Değişkeni

Bu araştırma çerçevesinde elde edilen verilerin normal dağılım göstermemesinden dolayı demografik faktörlerden yaşa göre anlamlı bir farklılık olup olmadığına dair sonuçlar (Tablo 7) Kruskal Wallis Testi ile analiz edilmiştir.

Tablo 7. Yaş Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testine İlişkin Tablo

	Yaş	N	Sıra Ort.	S.D.	χ^2	Kruskal-Wallis Anlamlılık	Farklılık
Ekonomik	18	63	337,19	5	6,347	0,274	-
	19	144	277,02				
	20	151	306,41				
	21	101	292,70				
	22	65	299,52				
	23 ve üstü	75	310,21				
Sosyal	18	63	328,41	5	4,784	0,443	
	19	144	295,45				
	20	151	284,97				

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

	21	101	317,05				
	22	65	297,12				
	23 ve üstü	75	294,65				
Çevresel	18	63	344,23	5	8,556	0,128	
	19	144	304,78				
	20	151	279,54				
	21	101	287,16				
	22	65	312,21				
	23 ve üstü	75	301,59				

Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık ölçeği alt faktörlerinden ekonomik, sosyal ve çevresel'in p değerinin anlamlılık seviyesinden ($p>0,05$) büyük olduğu saptanmıştır. Bu doğrultuda H_{1c} hipotezi reddedilmiştir.

6.3.7 Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık / Aylık Gelir Değişkeni

Çalışma kapsamında elde edilen verinin normal dağılım göstermemesinden dolayı aylık gelir değişkeninin göre anlamlı bir fark olup olmadığına dair sonuçlar (Tablo 8) Kruskal Wallis Testi ile test edilmiştir.

Tablo 8: Aylık Gelir Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testine İlişkin Tablo

	Aylık Gelir	N	Sıra Ort.	S.D.	χ^2	Kruskal-Wallis Anlamlılık	Farklılık
Ekonomik	4250 TL ve altı	127	287,78	4	7,575	0,108	-
	4251-7000 TL	200	281,02				
	7001-10.000	117	327,79				
	10001-150000	86	307,01				
	15000 TL üstü	69	321,65				
Sosyal	4250 TL ve altı	127	304,59	4	4,125	0,389	
	4251-7000 TL	200	310,96				
	7001-10.000	117	303,75				
	10001-150000	86	285,86				
	15000 TL üstü	69	271,03				
Çevresel	4250 TL ve altı	127	293,66	4	1,506	0,826	
	4251-7000 TL	200	298,50				
	7001-10.000	117	304,04				
	10001-150000	86	292,04				
	15000 TL üstü	69	319,09				

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık ölçeği alt faktörlerinden ekonomik, sosyal ve çevresel'in p değerinin anlamlılık seviyesinden ($p>0,05$) büyük olduğu saptanmıştır. Bu doğrultuda H_{1d} hipotezi reddedilmiştir.

6.3.8 Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık / Harcanabilir Gelir Değişkeni

Çalışma kapsamında elde edilen verinin normal dağılım göstermemesinden dolayı harcanabilir gelir değişkeninin göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular Kruskal Wallis Testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları 9.Tablo'da görülmektedir.

Tablo 9: Harcanabilir Gelir Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testine İlişkin Tablo

	Harcanabilir Gelir	N	Sıra Ort.	S.D.	X ²	Kruskal-Wallis Anlamlılık	Farklılık
Ekonomik	0-1500 TL	180	306,55	3	0,740	0,864	-
	1501-3000 TL	265	298,46				
	3001-5000 TL	107	300,08				
	5000 TL üstü	47	283,40				
Sosyal	0-1500 TL	180	311,55	3	6,409	0,093	
	1501-3000 TL	265	308,28				
	3001-5000 TL	107	271,86				
	5000 TL üstü	47	273,15				
Çevresel	0-1500 TL	180	320,66	3	5,456	0,141	
	1501-3000 TL	265	291,94				
	3001-5000 TL	107	298,58				
	5000 TL üstü	47	269,53				

Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık ölçeği alt faktörlerinden ekonomik, sosyal ve çevresel'in p değerinin anlamlılık seviyesinden ($p>0,05$) büyük olduğu saptanmıştır. Bu doğrultuda H_{1e} hipotezi reddedilmiştir.

7.Tartışma

Çalışmada üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri cinsiyet, yaş, sınıf, aile aylık geliri ve harcanabilir gelir değişkenlerine göre incelenmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonucunda üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının genel anlamda yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın hipotez sonuçları Tablo 10'da verilmiştir. Bu doğrultuda daha önce yapılmış çalışmalar ile ortak ve farklı olan yanları tartışmak, ileride yapılacak olan çalışmalara yol gösterici niteliğinde olabilir.

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

Tablo 10: Araştırmanın Hipotez Sonuçları

Hipotezler	Sonuç
H ₁ : Öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkları istatistiksel olarak demografik özelliklerine göre anlamlı farklılık gösterir.	Kısmen Kabul
H _{1a} : Öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkları istatistiksel olarak cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Kısmen Kabul
H _{1b} : Öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkları istatistiksel olarak okuduğu sınıfa göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Kısmen Kabul
H _{1c} : Öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkları istatistiksel olarak yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Ret
H _{1d} : Öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkları istatistiksel olarak ailesinin aylık gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Ret
H _{1e} : Öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkları istatistiksel olarak harcanabilir gelirlerine göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Ret

Tablo 10'da görüldüğü üzere H1 hipotezinin kısmen kabul edildiği çalışmada alt hipotezlerden H_{1a} ve H_{1b} kısmen kabul edilmiştir. Demografik faktörlerden yaş, cinsiyet ve harcanabilir geliri içeren alt hipotezlerin ise reddedildiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkta cinsiyet değişkenine göre, sırayla sosyal ve çevresel faktörler açısından kadınlarda daha yüksek duyarlılığın olduğu sonucuna varılmıştır. Benzer bir sonuç, Faiz & Bozdemir (2019)'in araştırmasında üniversiteli kadın öğrencilerin, erkek öğrencilere nazaran daha yüksek farkındalık gösterdikleri olarak ifade edilmiştir.

Demografik faktörlerden cinsiyet değişkeni açısından ise erkeklere nazaran kadınların sosyal ve çevresel faktörlere olan duyarlılıkları daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu açıdan da çalışmada daha önce yapılan bazı çalışmalarla benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bunlardan Kavaz & Öztoprak'ın (2017) çalışmasında kadınların çevre bilincinin erkeklere oranla daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Demirbaş (2015), Atmaca (2018) ve Dal & Okur Akçay'ın (2021) çalışmalarında, sürdürülebilir kalkınma farkındalığı ile cinsiyet değişkeni arasında ekonomik boyut açısından anlamlı bir fark olmaması da yine ulaşılan benzer sonuçlar arasındadır. Ayrıca Amerika'da üniversite öğrencileri üzerinde yapılmış başka bir araştırmada, demografik özelliklerin önemli bir yeri olduğu sonucu ve genç insanların çevresel kaygılara daha duyarlı olabileceği, kadınların erkeklerden daha ilgili oldukları gibi benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Straughan & Roberts'den aktaran Yılmaz vd., 2009).

Sürdürülebilir kalkınma farkındalığı ekonomik, sosyal ve çevresel faktörleri ile bir bütün iken literatürde en çok sırayla çevre, sosyal ve en az da ekonomik boyut farkındalığı olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin; Türer (2010) çalışmasında sürdürülebilir kalkınma farkındalığının birinci olarak sosyal boyutta, ikinci olarak çevresel boyutta ve üçüncü olarak da ekonomik boyutta olduğunu tespit etmiştir.

Bir başka çalışmada da (Demirbaş, 2015) sürdürülebilir kalkınmanın çevresel ve toplumsal boyutunda daha yüksek farkındalık olmasına rağmen ekonomik boyut açısından yeterli farkındalığa sahip olunmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Hatta sürdürülebilirlik kavramının sıklıkla çevresel boyutunun daha bilinir olduğu, ekonomik ve sosyal boyutunun ise daha az

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

farkında olduğu gerçeğine Akpulat (2019) ve Koçulu'nun (2018) çalışmalarında da rastlanmıştır. Çalışma literatürü bu anlamda da destekler niteliktedir. Buna rağmen hala sürdürülebilir kalkınma farkındalığında ekonomik boyut ile ilgili bilinçte henüz bir ilerleme kaydedilmemesi düşündürücüdür. Gerek örneklem büyüklüğü açısından elde edilen sonuçların güvenilirliği, gerekse yapılan testlerin değerlendirilmesi bağlamında, çalışmanın bundan sonra yapılacak olan araştırmalara ışık tutacağı ve sürdürülebilir kalkınma bilincine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

8. Sonuç

Sosyal ve beşerî bir bilim olan ekonominin ilgi, etki ve yetki alanları oldukça geniştir. Ekonomi bilimi mevcut durum analizlerinin yanı sıra, aynı zamanda ekonomik sistem, plan ve programlar aracılığıyla gelecek ile ilgili projeksiyonlar öngörebilir. Mikro ve makro yaklaşım ile birçok konuyu ele alan ekonomi, aynı zamanda hem ülkelerin hem de dünyanın geleceğinin sorumluluğunu üstlenen sosyo-politik kararların da öznesi olabilir.

Sürdürülebilir kalkınma konusu bütüncül yaklaşım ve ilgili politikaları eş anlı yürütmeden başa çıkılabilecek bir konu olarak değerlendirilmemelidir. Bu yüzden konuyu salt bir çevre sorunu olarak algılamak fazla doğru görünmemektedir. Sorun bir sistem sorunudur ve ancak sistemsel bir yaklaşım yapılarak net olarak algılanıp, çözümlenebilir (Önder, 2000: 14). Ekonomik sorunlara bağlı olarak, gelir dağılımındaki dengesizliklerin de bir şekilde körüklediği bilinçsiz tüketim, iktisadi ve sosyal bazı sorunları da beraberinde getirdiğinden son derece tehlikeli bir durumu gözler önüne sermektedir. Gençlere bilinçli birer tüketici kimliği kazandırmaya, onları marka fetişizmi gibi sağlıksız eğilimlerden vazgeçirmeye yönelik ciddi bir eğitim verilmesinin yanı sıra; iç kaynaklara ve yerli mallara yönelmesi ve her alandaki israfın önlenmesi için etkin kampanyalar yürütülmesi gibi özendirici yaklaşımlar getirilebilir.

Aksi takdirde ülkelerin bu global problemden kendi payına düşeni çözmesi çok güçleşebilir. Önceki yıllarda olduğu gibi aşırı ve yanlış tüketimin getirdiği sorunlar çığ gibi büyüyerek yakın bir gelecekte karşımıza tüm yönleri ve dehşeti ile çıkabilir. Konu ile ilgili önlemler alınmazsa ve bu önlemler politikalara, yaşam biçimlerine ve tüketim olgusuna yansıtılmazsa, sürdürülebilir kalkınma, içi doldurulamayan, yeterli dinamikler var edilmediği için de uygulanamayan prestiji yüksek bir kavram olarak kalacaktır. Küresel ölçekte uygulanacak sürdürülebilir kalkınma farkındalık ve çabalarının başarıya ulaşabilmesi için farklı öncelikleri olan ülkelerin ortak bir politika ve strateji geliştirmeleri kaçınılmaz görülmektedir.

Sürdürülebilir farkındalıkta sosyo-ekonomik yönü ve çıktısının dünyaya ve gelecek nesillere etkisinin bu kadar ciddi olması üniversite gençlerine yönelik bütüncül bir eğitim desteği verilmesini kaçınılmaz kılıyor denilebilir. Çünkü üniversite yeni nesil için bilinçli farkındalık değişim ve dönüşümünün olacağı eğitimin son aşamalarındandır.

Teknolojik ve modern yaşamın gelecek nesilleri olumsuz etkilememesi adına olası küresel etkilerin, günümüzde farkındalık yaratmaya yönelik bilgilendirmelerin iletişim ve medya kanalları aracılığıyla yapılması ve öncelikle eğitmenlere, onlar aracılığı ile de eğitim öğretime dahil edilmesi söz konusu olabilir. Toplumda ortak değerler oluşturabilmek adına da geniş bir

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

platformda birlik ve beraberlik içerisinde tüm sektörlerin ve sivil toplum kuruluşlarının eşanlı hareket etmeleri daha hızlı sonuçlar sağlayabilir.

Kaynakça

- Akputat, F. (2019). *Sürdürülebilirlik Kavramına Farklı Yaklaşımlar, Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/143813/yokAcikBilim_10269330.pdf?sequence=-1
- Atmaca, A. C., Kıray, S. A. & Pehlivan, M. (2019). Development of a Measurement Tool for Sustainable Development Awareness. *International Journal of Assessment Tools in Education*, 6(1), 80-91. doi:10.21449/İJATE.518099
- Arba'at H., Tajul, A.N., Suriati S. (2010). The Status on The Level of Environmental Awareness inThe Concept of Sustainable Development Amongs Secondary School Students, *Procedia Social and Behavioral Sciences* 2 1276-1280. DOI:10.1016/j.sbspro.2010.03.187
- Başkaya, F. (1995). *Az gelişmişliğin Sürekliliği*, (3. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Bilgili, M. Y. (2017). Ekonomik, Ekolojik ve Sosyal Boyutlarıyla Sürdürülebilir Kalkınma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(49). www.sosyalarastirmalar.com
- C. Gül, A., Tağrikulu, P., Çobanoğlu, İ. H. & Çobanoğlu, E. O. (2022). Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Çevre Eğitime Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 645-670. doi: 10.17679/inuefd.1062923
- Chaplin, G., ve Wyton, P. (2014) Student Engagement with Sustainability: Understanding the Value–Action Gap, *International Journal of Sustainability in Higher Education*, Vol. 15, 404 – 417.
- Cohen, L. M. L. & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education*, (6th Edition). London: Routledge
- Creswell, J.W. ve Plano Clark, V.L(2014). *Karma Yöntem Araştırmaları:Tasarımı ve Yürütülmesi* (Çev.Ed.Y.Dede ve S.B. Demir), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çelik, S., Başaran, T., Gökalp, M.R., Yeşildal, M., ve Han, O. (2016). Hemşirelik ve Tıp Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları, *HSP*, 3(2), 91-98.
- Çobanoğlu, O. & Türer, B. (2015). Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalıklarının Belirlenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2015(5), 235-247. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/412733>
- Dal, Ş. & Akçay, N. O. (2021). Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Sürdürülebilir Kalkınma ve Sıfır Atık ile İlgili Görüşlerinin Belirlenmesi. *Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 438-459.
- Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu Raporu. (1991). *Türkiye Çevre Vakfı: Ortak Geleceğimiz*, (Belkıs Çorakçı (Çev.), 3. Baskı). Ankara: TÇV Yay.

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

- Eser, M. (2018). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya İlişkin Tutumları: Nazilli Meslek Yüksekokulu Örneği, *Kesit Akademi Dergisi*, (17), 402-418. <http://dergipark.org.tr/tr/pub/kesitakademi/issue/59822/863868>
- Faiz, M. & Bozdemir Yüzbaşıoğlu, H. (2019). Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalıkları. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(4), 1255-1271 DOI:10.17240/aibuefd. 2019..-662082
- Gedik, Y. (2020). Sosyal, Ekonomik ve Çevresel Boyutlarla Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Kalkınma. *Uluslararası Ekonomi Siyaset İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 3(3), 196-215. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1200582>
- Gönel, F. D. (2013). *Kalkınma Ekonomisi*, (2. Baskı). Ankara: Efil Yayınevi.
- Han, E. & Kaya, A. A. (2013). *Kalkınma Ekonomisi, Teori ve Politika*. Ankara: Nobel Yayınevi,
- Hatıplı, M. & Köksalan, N., (2020). Tüketim Farkındalığı ve Sürdürülebilir Kalkınma, 4. *Asia Pacific International Congress on Contemporary Studies*, December 12-13, (2020)
- İslamoğlu, A. H. & Alnıaçık, Ü. (2019). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Kalaycı, Ş. (2017). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, (8. Baskı). Ankara: Dinamik Akademi
- Kanmaz, D. (2019). 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Tutumları ve Tutumlarla İlişkili Faktörler, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Karadağ, Y. & Acar, F. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Farkındalıklarının İncelenmesi, *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 4 (1). 62-78. DOI:10.38015/sbyy.693956.
- Kavaz D. & Öztoprak H. (2017). Environmental Awareness of University Students on White Cheese Waste Water. *EURASIA Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 13(12), 8003-8015.
- Marin, M. C. (2004), Ekolojik-Ekonomik Bir perspektiften Sürdürülebilir Kalkınma Çabaları. Dedeoğlu, S. ve Subaşat, T. (Ed.), *Kalkınma ve Küreselleşme*, 141-178. İstanbul: Bağlam Yayıncılık. Bağlam Yayınları 236, inceleme araştırma 161, Birinci Basım
- Meadows, D. H., Meadows, D. L., Randers, J. & Behrens, W. W. (1990). *Ekonomik Büyümenin Sınırları*. Kemal Tosun vd. (Çev.). İstanbul: İşletme İktisadi Enstitüsü Yay.
- Morelli, J. (2011). Environmental Sustainability: A Definition for Environmental Professionals. *Journal of Environmental Sustainability*, 1(1), 1-9.
- Oskay, C. (2014), Sürdürülebilir Kalkınma Çerçevesinde Rüzgâr Enerjisinin Önemi ve Türkiye’de Rüzgâr Enerjisi Yatırımlarına Yönelik Teşvikler. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(1), 76-94.
- Önder, İ. (2000). *Ekonomi & Politika Yazıları*. İstanbul: Der Yayınları.

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscaeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

- Özbebek Tunç, A., Akdemir Ömür, G. & Düren, A. Z. (2012). Çevresel Farkındalık. *İÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 47, 227-246. https://www.academia.edu/3469998/%C3%87evresel_Fark%C4%B1ndal%C4%B1k
- Öztürk Demirbaş, Ç. (2015) Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Düzeyleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 31, 300-316.
- Roberts, J.A., & Bacon D.R. (1997). Explaining the subtle relationship between environmental concern and ecologically conscious consumer behaviour. *Journal of Business Research*, 40 (1), 79-89.
- Şahin İ. & Kutlu, S. Z. (2014). Cittaslow: Sürdürülebilir Kalkınma Ekseninde Bir Değerlendirme. *Journal of Tourism And Gastronomy Studies*, 2(1), 55-63.
- Türkeş, M. (2022). 2022 Stockholm +50 Konferansı'ndan Öneriler. <https://yesilgazete.org/2022-stockholm-50-konferansindan-oneriler/>
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı. (2020). *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Göstergeleri. Strateji ve Bütçe Başkanlığı*, Ankara. <http://www.surdurulebilirlik.gov.tr/wp-content/uploads/2021/02/SKA-ve-Gostergeleri-Kapak-Birlestirilmis.pdf>
- Ünder, H. (1996). *Çevre Felsefesi*. Bilim İnceleme Dizisi 2. Ankara: Doruk Yayımcılık.
- Yaylı, H. (2015). *Sürdürülebilir Kalkınmanın Sürdürülebilirliği*. 921-940. <https://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/YAYLI-Hasan-S%C3%9CRD%C3%9CR%C3%9CLEB%C4%B0L%C4%B0R-KALKINMANIN-S%C3%9CRD%C3%9CR%C3%9CLEB%C4%B0L%C4%B0RL%C4%B0%C4%9E%C4%B0.pdf>
- Yalçın, A. Z. (2016). Sürdürülebilir Kalkınma için Yeşil Ekonomi Düşüncesi ve Mali Politikalar. *Çankırı Karatekin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1), 749-775.
- Yılmaz, V., Çelik, H. E. & Yağizer, C. (2009). Çevresel Duyarlılık ve Çevresel Davranışın Ekolojik Ürün Satın Alma Davranışına Etkilerinin Yapısal Eşitlik Modeliyle Araştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 1-14.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Fiscaeconomia Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Ethical Statement: The authors declare that ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In the case of a contrary situation, Fiscaeconomia has no responsibility, and all responsibility belongs to the study's authors.

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

Differences of University Students' Awareness of Sustainable Development by Demographic Characteristics

Gülay Örmeci Güney

Extended Abstract

Future generations and the fact of sustainable development concern the entire society, especially the youth and this fact gains more and more meaning every day. We make and implement important decisions every day for production and consumption that affect not only our own societies, but also the whole world and the world of the future. In these decisions, we need to make a joint and conscious effort to take environmental sensitivity and sustainability into account in our behavior patterns that affect our socio-economic environment individually and socially. This is everyone's responsibility, both individually and socially. This responsibility in the socio-economic activities of the society, which is a dynamic structure that develops, changes, and transforms, necessitated making the approach to economic growth and development more conscious/aware over time.

In the study, economic development and sustainable development were mentioned, and awareness and consumption for sustainable development are explained by considering the economic, social, and environmental dimensions. Then, in the light of sustainable development awareness, a survey study was conducted with university students on the following subjects and the results were subjected to statistical tests. These are: how the higher education youth approach the concept of consumption, their level of knowledge on this subject, what needs to be done for economic development, social responsibility, economic policies, what kind of urbanization should be, the importance of supporting official and non-governmental organizations that carry out activities for sustainable environment, Penal sanctions for interventions that harm natural life (e.g., unconscious spraying and illegal hunting), the necessity of expanding the use of renewable energy resources in order to leave a livable world, individual responsibilities for the protection of existing resources (e.g., water, air, and soil) so that future generations do not experience ecological problems, and the necessity of reducing our ecological footprint.

While the modern world creates itself by transforming consumption into an ideology, it compels humans to transform depending on this ideology. The young people's perception of this modern world and their efforts to live according to it emerge with their efforts to be different by highlighting the commodities. The way they reflect these efforts on consumption is realized by the appearance of being a good consumer who is prone to the system rather than being a good citizen. What is expected in terms of sustainability requires being a conscious consumer instead of being a good consumer. This consciousness also brings awareness. Awareness is not just looking, it is being able to see what you are looking at, but also and essentially, feeling an empathetic concern for responsibility.

Sustainability requires awareness and observance of the use of resources on the earth without disturbing the balance of the world. Since the new generation will build the future in this sense, they should be equipped with this awareness. The emergence of this consciousness also passes through the creation of awareness on this issue. In the understanding of

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

sustainability, studies for environmental awareness are generally considered in the same perspective as environmental sensitivity. In this context, many projects are being developed mostly in order to increase environmental awareness. In line with raising environmental awareness, concepts such as recycling, zero waste, electronic waste, water and energy savings, climate change, reduction, and separation have become a part of our lives.

Awareness is a very important step in understanding the concept of sustainability. If we accept awareness as the first starting stage in this sense, following the awareness in order to ensure sustainability, individual responsibility, speech, change in behavior, the continuation of development and sustainable development are the stages (as cited in Lourdel et al., Çobanoğlu & Türer, 2015). Each stage is associated with the other in a hierarchical structure, and if individuals experience and overcome these stages step by step, the concept of sustainable development will become a permanent behavior (Çobanoğlu & Türer, 2015, as cited in Lourdel et al.). The awareness phase starts with the individual's efforts to learn information about the subject, then continues with the action phase that leads to a change in words and behavior and transforms into a sustainable development understanding.

It is very important how we live within individual responsibilities and how we carry out consumption activities. Because consuming more than necessary or consuming the wrong things poses a hidden threat to both our personal health and income, as well as to the existence and sustainability of natural resources and the environment we need to live in.

The most basic elements of the understanding of sustainable development, which is such a comprehensive subject, are defined around three main headings. These are generally accepted as economic, environmental, and social impacts. In fact, these three dimensions are interdependent, and in the long run, neither can exist without the other.

The aim of this study is to determine whether university students' awareness of sustainable development differs according to their demographic characteristics. The survey technique, which is one of the quantitative data collection methods, was used within the scope of the study. Prepared survey forms are uploaded to Google Forms digital platform in digital and virtual environments; It was delivered to university students via WhatsApp and online forms on the basis of voluntary participation. The sample of the study consisted of university students who were reached via the internet and social media applications with the use of the convenience sampling method and accepted to participate in the survey of the study. Kruskal Wallis and Whitney U tests were applied to the data of the remaining 599 students after removing the incorrect and incomplete questionnaire forms from the data collected by voluntary participation via the questionnaire prepared in line with the purpose of the research. As a result of the analyzes made, the main hypothesis that "students' awareness of sustainable development differs statistically according to their demographic characteristics" was accepted within the framework of social, economic, and environmental factors.

As a result of the analysis of the data obtained from this study, it was determined that the sustainable development awareness of university students is high in general. The sustainable development awareness levels of university students and variables such as gender, age, class, family monthly income and disposable income were examined. According to the gender variable in awareness of sustainable development, it was concluded that women have higher

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

sensitivity in terms of social and environmental factors, respectively. A similar result coincides with the study of Faiz & Bozdemir (2019) that “female students showed higher awareness compared to male students.”

It can be said that women are more sensitive to social and environmental factors than men in terms of gender variables, which is one of the demographic factors. In this respect, the study reached similar results to some previous studies. Among these studies, Kavaz & Öztoprak (2017) found that women's environmental awareness is higher than men's. In the studies of Demirbaş (2015), Atmaca (2018) and Dal & Okur Akçay (2021), the lack of a significant difference between the awareness of sustainable development and the gender variable in terms of the economic dimension is among the similar results. In addition, in a study conducted on university students in the USA, similar results were obtained, such as the conclusion that demographic characteristics have an important place and that young people may be more sensitive to environmental concerns, and that women are more concerned than men (Yılmaz et al. 2009, cited by Straaughan & Roberts).

While awareness of sustainable development is a whole with its economic, social, and environmental factors, it appears in the literature that deals mostly with environmental and social awareness and at least economic awareness. For example, Türer (2010) revealed in his study that the awareness of sustainable development is mostly in the social dimension, then in the environmental dimension and least in the economic dimension. In another study (Demirbaş, 2015), it was concluded that although there is a higher awareness of the environmental and social dimensions of sustainable development, there is not enough awareness in terms of the economic dimension. In fact, the fact that the environmental dimension of the sustainability concept is often more known, but less awareness the public has for economic and social dimensions is among the results achieved in the studies of Akpulat (2019) and Koçulu (2018). This study supports the literature in this sense as well. However, it is a pity that there is still no progress in the economic dimension of awareness of sustainable development.

The fields of interest, influence, and authority of economics, which is a social and human science, are quite wide. In addition to current situation analysis, economics can also predict future projections through economic systems, plans and programs. The science of economics, which deals with many issues with a micro and macro approach, can also play the lead role in socio-political decisions that take responsibility for the future of both countries and the world.

Sustainable development is a serious issue that cannot be tackled without implementing a holistic approach and relevant policies. For this reason, it does not seem right to perceive the issue as a purely environmental problem; the environmental problem is the most obvious result. In fact, it is a more rational behavior not to pollute than to pollute and clean. The problem is a system problem, and it can only be clearly perceived and resolved by making a systemic approach (Önder, 2000: 14). Unconscious consumption, which is somewhat fueled by the imbalances in income distribution due to economic problems, reveals a perilous situation as it brings some economic and social problems. Giving serious training to young people to gain a conscious consumer identity and to discourage them from unhealthy tendencies such as brand fetishism, precautions such as turning to domestic resources and

Güney Örmeci, G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalıklarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılıkları. *Fiscoeconomia*, 7(1), 911-937. Doi: 10.25295/fsecon.1212669

domestic goods, and conducting effective campaigns to prevent waste in all areas can also be taken as measures.